
Notiser

MEDISINSK NYTT

Alkoholmisbruk hos unge voksne

Hvis mødre drikker moderat til mye alkohol mens barna er i tenårene, har ungdommene større risiko for selv å ha et alkoholproblem tidlig i 20-årene. Det viser en australsk studie som er den største i sitt slag (Am J Epidemiol 2005; 162: 1098 – 107).

Forskerne fulgte over 2 500 barn født i perioden 1981 – 84 med flere målinger, bl.a. når barna var fem, 14 og 21 år gamle. De ville undersøke om biologiske faktorer relatert til fødselsvekt og svangerskapskomplikasjoner samt psykososiale forhold påvirket alkoholkonsumet hos unge voksne.

Depresjon og høyt alkoholforbruk hos mødrene var signifikante prediktorer for misbruk både hos gutter og jenter, og forklarte omtrent 35 % av den samlede variasjonen. Derimot fant forskerne ingen sammenheng mellom lav fødselsvekt og senere alkoholproblemer – noe som tidligere er funnet i en dansk studie.

Forfatterne hevder at forholdet til alkohol i hjemmet sannsynligvis påvirker ungdommers holdninger, og at mødrenes drikking også reflekterer hvor mye far og omgangsvenner drikker. De har derimot ikke tatt hensyn til at alkoholmisbruk også har en arvelig komponent.

Oppfølging etter placentasyndromer

Kvinner som har hatt en form for placentasyndrom (preeklampsi, eklampsi, placentaruptur eller -infarkt) under svangerskapet har økt risiko for tidlig debut av hjerte- og karsykdom (Lancet 2005; 366: 1707 – 803).

Over en million gravide kvinner i Canada har deltatt i en studie for å undersøke en slik sammenheng. 7 % av dem hadde en form for placentasyndrom, og disse hadde dobbelt så stor risiko som de øvrige for å utvikle hjerte- og karsykdom inntil 14 år etter fødselen. Risikoen var særlig høy dersom det samtidig forelå redusert fostervekst eller intrauterin død.

Forfatterne diskuterer mulige årsakssammenhenger, og mener bl.a. at kvinner som blir gravide, ikke bør være for overvektige. De anbefaler at primærleger kort etter fødselen utreder kvinner som har hatt et placentasyndrom for andre risikofaktorer relatert til hjerte- og karsykdommer.

Behandling for søvnapné

Kanadiske forskere har undersøkt effekten av behandling med kontinuerlig positivt luftveistrykk (CPAP) på sentral søvnapné hos pasienter med hjertesvikt (N Engl J Med 2005; 353: 2025 – 33). 258 pasienter ble inkludert i den randomiserte undersøkelsen.

Etter to års oppfølging ble studien stoppet, fordi det var overdødelighet i CPAP-gruppen tidlig i forløpet. Imidlertid viste resultatene ved nærmere gransking at selv om behandlingen hadde flere positive effekter, var dødeligheten i de to gruppene ikke signifikant forskjellig.

Ny smaksløk

Mennesker har smaksløker i munnen som gjenkjenner salt, søtt, bittert, surt og glutamat. En studie med rotter avdekker at vi sannsynligvis har smaksløker som også kjenner igjen langkjedede fettmolekyler (J Clin Invest 2005; 115: 3177 – 84).

Tidligere studier har vist at rotter foretrekker fett som næringsstoff, men hvordan de gjenkjenner fett har vært ukjent. Forskere har nå funnet proteinet CD36 i den apikale delen av noen smaksløker i munnen. Dette proteinet kan transportere fett over cellemembranen. I en musmodell der proteinet ikke ble uttrykt, hadde ikke musene preferanse for fett i kosten.

Selv om et viktig protein for gjenkjenning av fett sannsynligvis er avdekket, er fortsatt mekanismen for formidling av tilstedeværelse av fett til hjernen ukjent.

Kan amming redusere diabetesrisiko?

Amming kan beskytte kvinner mot diabetes i opptil 15 år, viser nye resultater fra to amerikanske kohortstudier (Nurses' Health Studies) som omfattet over 155 000 kvinner (JAMA 2005; 294: 2601 – 10).

Det viste seg at jo lenger kvinnene ammet, desto mindre var risikoen for å utvikle type 2-diabetes. Funnet stod seg også etter justering for andre risikofaktorer som kroppsmasseindeks og livsstilsfaktorer. Effekten avtok med tid etter siste fødsel.

Tidligere studier har vist at amming har gunstig effekt på glukose- og insulinhomøostasen, og forskerne tror at dette kan forklare denne reduserte risikoen for diabetesutvikling hos unge og middelaldrende kvinner.

Te mot demens?

Te fremstilles av tørkede blader fra tebusken, *Camellia sinensis*. Busken er i årtusener blitt dyrket for bladenes skyld og er en av Asias viktigste nytteplanter.

Det finnes to hovedtyper te, grønn og svart. Svart te, som drikkes særlig i USA og Europa, får man ved å la bladene gjære. Grønn te drikkes mest i Kina og Japan, men blir stadig mer populært også i Vesten. Den fremstilles av teblader som ikke er gjæret. Bladene dampes etter plukking, og dermed bevares polyfenoler intakt. Polyfenoler er gode antioksidanter, og i grønn te er det særlig mye av polyfenolet katekin. Det mest potente katekinet er epigallokatekin-3-gallat (EGCG), som har antiinflammatoriske og antikarsinogene effekter (N Engl J Med 2001; 344: 675 – 6).

Nå foreligger en studie publisert i *Journal of Neuroscience* som antyder at EGCG kan virke beskyttende mot Alzheimers sykdom (2005; 25: 8807 – 14). Det nevrotoksiske peptidet betaamyloid spiller en betydelig rolle for sykdomsutviklingen ved denne sykdommen. Forskerne fant at EGCG reduserte betaamyloidproduksjonen i nevroner hos mus med overekspresjon av APP, et protein som er assosiert med Alzheimers sykdom hos mennesker. Musene fikk intraperitoneale injeksjoner med EGCG, og etter to måneders behandling var nivåene av betaamyloid og plakker signifikant redusert.

Placentas vekt påvirker brystkreftrisiko

Det produseres en rekke hormoner i placenta under svangerskapet. Svenske forskere har nå undersøkt om morkakens vekt kan være et indirekte mål på hormoneksposering under graviditeten. Ettersom det er en velkjent sammenheng mellom hormoneksposering og brystkreft, antok forskerne at kvinner med stor placenta kunne ha forhøyet risiko for brystkreft (JAMA 2005; 294: 2474 – 80).

Studien omfattet 314 000 kvinner som fødte i perioden 1982 – 89. De ble fulgt opp til og med 2001. 2 200 kvinner utviklet brystkreft. Resultatene viste at morens brystkreftrisiko økte med økende placentavekt i tidligere svangerskap. Høy fødselsvekt (> 4 kg) ved to påfølgende fødsler var også forbundet med økt brystkreftrisiko, men funnet stod seg ikke etter justering for placentas vekt og andre kovariater.

Publisert: 12. januar 2006. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. mars 2026.